KONTROLLIARUANNE

29.08.2002 nr 2-5/02/44

Riigikontrolli arvamus Tolliameti 2001. aasta raamatupidamise aastaaruande ja riigieelarve täitmise aruande kohta ning Tolliameti poolt koostatud ja Rahandusministeeriumi riigikassa osakonnale esitatud riigi tulude laekumise 2001. a aruande kohta.

Tallinn
2002

Sisukord

SISSEJUHATUS **4**

1. ARVAMUSE ANDMISE LÄHTEKOHAD **5**

2. ARVAMUS TOLLIAMETI 2001. AASTA RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE JA RIIGIEELARVE TÄITMISE ARUANDE KOHTA NING TOLLIAMETI POOLT KOOSTATUD JA RAHANDUSMINISTEERIUMI RIIGIKASSA OSAKONNALE ESITATUD RIIGI TULUDE LAEKUMISE 2001. A ARUANDE KOHTA **7**

3. MUUD TÄHELEPANEKUD **8**

4. TOLLIAMETI JA RAHANDUSMINISTEERIUMI SEISUKOHAD **9**

TOLLIAMETI VASTUSKIRI **10**

RAHANDUSMINISTEERIUMI VASTUSKIRI **11**

Sissejuhatus

Riigikontroll auditeeris Tolliameti 31.12.2001 lõppenud majandusaasta kohta koostatud raamatupidamise aastaaruannet ja riigieelarve täitmise aruannet ning Tolliameti poolt koostatud ja Rahandusministeeriumi riigikassa osakonnale esitatud riigi tulude laekumise 2001. a aruannet. Raamatupidamise aastaaruande koostamise kohustus tuleneb raamatupidamise seadusest ning rahandusministri 06.12.2001. a määrusest nr 105 “2001. a aastaaruande koostamine, esitamine ja kinnitamine”. Riigieelarve täitmise kohta aru andmine on sätestatud 09.06.1999 vastu võetud riigieelarve seaduse § 46 lõikes 1.

Auditi viisime läbi ajavahemikul 08.04.2002 kuni 12.05.2002 vastavalt Riigikontrolli 2002. aasta tööplaanile.

Auditit juhtis finantsauditi osakonna auditijuht Tõnis Saar, töögrupis osalesid audiitorid Airi Mark ja Krista Uuna, aastaaruande vaheauditis osales veel nooremaudiitor Kristel Kerson.

1. Arvamuse andmise lähtekohad

1.1. Riigikontrolli pädevus

Riigikontrollil on riigieelarve seaduse § 47 lõike 2 kohaselt kohustus anda hinnang Vabariigi Valitsuse riigieelarve täitmise aruande kohta. Selle kohustuse täitmiseks teostab Riigikontroll majanduskontrolli (auditeid) asutuste ja isikute üle vastavalt Riigikontrolli seaduse §-le 7. Riigikontrolli majanduskontrolli (auditi) ulatus on sätestatud Riigikontrolli seaduse §-s 6.

1.2. Auditi eesmärk

Võttes aluseks riigieelarve seaduses[1] §47 lg 2 ja Riigikontrolli seaduses §6 lg 2 loetletud ülesandeid on käesoleva auditi eesmärgiks avaldada arvamust Tolliameti 2001. aasta aastaaruande ja 2001. aasta riigieelarve täitmise aruande kohta ning Tolliameti poolt koostatud ja Rahandusministeeriumi riigikassa osakonnale esitatud riigi tulude laekumise 2001. a aruande kohta.

Arvamust avaldades tuginetakse järgmistele põhikriteeriumidele:

- kas majandustehingud on kajastatud sisuliselt ja aritmeetiliselt õigesti;
- kas varad on tegelikult Tolliameti omad ja võlad Tolliameti kohustused;
- kas varad ja kohustused tegelikult eksisteerivad;
- kas varad ja kohustused on nõuetekohaselt hinnatud;
- kas tulud ja kulud on kajastatud tekkepõhiselt, õiges perioodis ja täies mahus;
- kas Tolliameti raamatupidamise korraldus vastab raamatupidamise seaduse ja rahandusministri määrustega kehtestatud nõuetele ning heale raamatupidamistavale ulatuses, mis kehtib Eesti Vabariigi avaliku sektori asutuste puhul;
- kas tulud on kogutud ja kulud on tehtud kooskõlas Riigikogu tahtega.

Majandustoimingute õiguspärasuse, finantsjuhtimise ja sisekontrollisüsteemi kohta me üldhinnangut ei anna, kuid toome välja olulisemad tähelepanekud.

1.3. Vastavus standarditele

Sooritasime auditi kooskõlas INTOSAI[2] auditistandarditega. Need standardid nõuavad, et audit planeeritaks ja sooritataks viisil, mis võimaldab piisava kindlustundega otsustada, et aastaaruanne ja riigieelarve täitmise aruanne ei sisalda olulisi vigu ega ebatäpsusi. Kontrollisime väljavõtteliselt tõendusmaterjale, millel põhinevad raamatupidamise aastaaruandes ja eelarve täitmise aruandes esitatud näitajad, samuti analüüsisime aruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtteid ja juhtkonna raamatupidamislikke hinnanguid. Leiame, et meie audit annab piisava aluse avaldada arvamust Tolliameti raamatupidamise aastaaruande ja eelarve täitmise aruande kohta ning Tolliameti poolt koostatud ja Rahandusministeeriumi riigikassa osakonnale esitatud riigi tulude laekumise 2001. a aruande kohta.

[1] Riigieelarve seadus 09.06.1999
[2] INTOSAI – International Organisation of Supreme Audit Institutions – Kõrgeimate Kontrolliasutuste Rahvusvaheline Organisatsioon, mis tegutseb ÜRO egiidi all

1.4. Vastutus aruande õigsuse ja aruande aluseks olevate majandustehingute õiguspärasuse eest

Aruandes kajastuva info õigsuse eest vastutavad rahandusminister Harri Õunapuu (kuni 28.01.2002 Siim Kallas) ja Tolliameti peadirektor Rein Talvik (ametis kuni 22.02.02) .

Ministri vastutus:

- valvab ministeeriumi valitsemisalas olevate riigiasutuste ülesannete täitmise ning tegevuse seaduslikkuse ja otstarbekuse üle[3];
- tagab sisekontrolli süsteemi rakendamise ja vastutab siseauditi korraldamise ministeeriumi valitsemisalas olevates asutustes[4];
- kontrollib ministeeriumi valitsemisalas olevate riigiasutuste eelarvete täitmist ning kehtestab nimetatud riigiasutuste eelarvete täitmise kontrolli eeskirjad[5];
- kinnitab oma allkirjaga ministeeriumi valitsemisala koondaastaaruande õigust[6].

Asutuse juhi (peadirektori) vastutus:

- vastutab asutuse tegevust korraldavate õigusaktide täpse ja otstarbeka täitmise eest ning annab aru asjaomasele ministrile[7];
- korraldab asutuse sisekontrolli süsteemi rakendamist ja siseauditialast tööd[8];
- kinnitab asutuse raamatupidamise aastaaruande õigsust oma allkirjaga[9].

[3] Vabariigi Valitsuse seadus § 49 ja 95
[4] Vabariigi Valitsuse seadus § 49
[5] Riigieelarve seadus § 35 lg 2
[6] Rahandusministri 06.12.2001. a määrus nr 105 § 4 lg 3
[7] Vabariigi Valitsuse seadus § 73
[8] Vabariigi Valitsuse seadus § 73
[9] Rahandusministri 06.12.2001. a määrus nr 105 § 4 lg 2

2. Arvamus Tolliameti 2001. aasta raamatupidamise aastaaruande ja riigieelarve täitmise aruande kohta ning Tolliameti poolt koostatud ja Rahandusministeeriumi riigikassa osakonnale esitatud riigi tulude laekumise 2001. a aruande kohta.

2.1. Märkus

2.1.1. Tolliameti 2001. a tulemiaruanne ei kajasta tekkepõhiselt 2001. aastal kogutud riigitulusid. Kuna aastaaruanne seisuga 31.12.2000 ei kajastanud riigitulude osas nõudeid ja kohustusi ning paranduskanded viidi sisse 2001. aastal, ei võimaldanud läbiviidud auditiprotseduurid meil välja selgitada, kui suur osa riigituludest kuulub tekkepõhiselt aruandeperioodi tulude hulka.

2.2. Riigikontrolli arvamus

Riigikontroll on arvamusel, et:

- **arvestades auditi ulatust ja välja arvatud punktis 2.1.1 kirjeldatud asjaolu võimalik mõju, on ülalmainitud raamatupidamise aastaaruanne seisuga 31.12.2001, mis näitab Tolliameti 2001. aasta tulemiks kahjumit 30 078 896,52 krooni ja bilansimahuks 31.12.2001. a seisuga 965 259 543,50 krooni, olulises osas kooskõlas Eesti Vabariigi rahandusministri 06.12.2001. a määrusega nr 105 "2001. a raamatupidamise aastaaruande koostamine, esitamine ja kinnitamine";**

- **riigieelarve täitmise aruanne, mis näitab Tolliameti 2001. aasta kassakuludeks 198 151 320 krooni, on olulises osas kooskõlas riigieelarve seadusega[10] ja 2001. aasta riigieelarvega[11].**

- **2001. aasta Tolliameti poolt kogutavate riigitulude kohta Riigikassale esitatav kassapõhine aruanne näitab aruandeperioodi laekumist summas 13 727 677 057 krooni[12]. Võrdlesime antud summat pangalaekumiste ja ülekandmistega. Leiame, et nimetatud summa on korrektne ning korrektselt riigieelarvesse kantud.**

[10] Riigieelarve seadus 09.06.1999
[11] Seadus "2001. a riigieelarve"
[12] Tolliameti 2001. a aruanne Riigikassale riigieelarvesse laekunud tollitulude kohta

3. Muud tähelepanekud

3.1. Olulisemad tähelepanekud

Tolliameti majandustehingute õiguspärasuse ning finantsjuhtimise ja sisekontrollisüsteemi kohta üldhinnangut andmata toome välja järgmised olulisemad tähelepanekud:

3.1.1. Riigikassa andmete põhjal kontrollisime hankijatele tehtud väljamakseid riigihanke seaduses toodud piirmäärasid[13] ületavas osas. Leidsime, et riigihanget teostamata on aasta jooksul soetatud kaupu või ostetud teenuseid järgmistelt hankijatelt:

• Advokaadibüroo Aivar Pilv	õigusabi	354 000 krooni
• AS Alarmtec	videosüsteemide hooldus	267 699 krooni
• AS Control	toonerid, hooldus	105 168 krooni
• AS Fauni Kaubandus	toonerid, hooldus	196 020 krooni
• AS Ess Eesti	valveteenus	426 834 krooni
• AS Ess Kinnisvarahooldus (riigihange 1998.a., riigihanke summa ületatud)	hooldusteenus	735 336 krooni
• AS Frens	teenustöö	191 936 krooni
• AS P & M (riigihange 1997.a., riigihanke summa ületatud)	hooldusteenus	2 693 620 krooni
• AS Kruuli Trükikoda	trükiteenused	161 643 krooni
• AS Securitas Eesti	inkassatsioon, turvateenus	413 605 krooni
• AS Sularahakeskus	inkassatsioon	410 106 krooni
• OÜ Pesumati (riigihanked 1998 ja 1999, riigihanke summa ületatud)	hoolduskulud	3 106 448 krooni
• OÜ Securitec	plommid	240 720 krooni

Oleme arvamusel, et nimetatud hankijate puhul oleks enne kauba või teenuse ostmist tulnud korraldada riigihankekonkurss. Samuti taunime hanke osadeks jaotamist.

3.1.2 Inventuuride läbiviimise ja raamatupidamise andmetele vastavuse kontrollimisel selgus, et 2000. aasta aastainventuuri tulemusena leidis Tolliamet arvelevõtmata vara maksumuses 112 299 krooni ja 2001. aasta aastainventuuri tulemusena vara maksumuses 541 703 krooni.

Oleme seisukohal, et sisekontroll põhivarade arvestuse üle ei olnud piisavalt tõhus. Kui aastainventuurid näitavad olulisi vigu, tuleb tõhustada regulaarseid kontrolliprotseduure.

3.2. Ettepanekud

3.2.1 Soovitame lähtuda riigihangete seaduses kaupadele, teenustele ja muudele soetustele kehtestatud piirmääradest ning vajadusel viia läbi riigihankekonkursid.

3.2.2 Soovitame tõhustada sisemisi kontrolliprotseduure põhivara arvestuse osas.

---

[13] Riigihangete seadus § 2 lg 7

4. Tolliameti ja Rahandusministeeriumi seisukohad

Tolliameti peadirektori kohusetäitja Aivar Rehe on käesolevas aruandes toodud ettepanekuid kommenteerinud järgmiselt[14]:

- Tolliamet nõustub kontrolliaruande eelnõus toodud tähelepanekute ja ettepanekutega.
- Ettepanek 3.1.1. Tolliamet nõustub ettepanekuga. Tolliametis on nüüdseks juurutatud raamatupidamisarvestuse tarkvara "Agresso" ostumoodul, mis võimaldab jälgida väljamakseid hankijatele hankijate lõikes ja seega on võimalik õigeaegselt vastavalt vajadusele korraldada riigihanked. Senini see võimalus puudus.
- Ettepanek 3.1.2. Tolliamet nõustub ettepanekuga. Uue raamatupidamistarkvara SAP rakendamisega ja töö ümberkorraldamisega tagab Tolliamet, et kogu põhivara arvestus kajastuks raamatupidamisarvestuses. Samuti korraldatakse inventuuride järelkontrolli inventuuri vigade vältimiseks.

Rahandusminister Harri Õunapuu on käesolevas aruandes toodud seisukohti ja ettepanekuid kommenteerinud järgmiselt[15]:

- Rahandusministeerium on punktis 2.1.1. esitatud märkustest teadlik. Muude esitatud tähelepanekute, hinnangute ja ettepanekute kohta Rahandusministeeriumil kommentaare ei ole.

Kaie Karniol
Peakontrolör
Finantsauditi osakond

[14] Tolliameti vastuse täistekst on esitatud käesoleva kontrolliaruande lisas, vt lk 10
[15] Rahandusministeeriumi vastuse täistekst on esitatud käesoleva kontrolliaruande lisas, vt lk 11

TOLLIAMET
ESTONIAN CUSTOMS BOARD

Pr Kaie Karniol
Peakontrolör
Finantsauditi osakond
Riigikontroll

Meie 26.07.2002 nr. 1.1-5/5223
Teie 18.07.2002 nr 2-7.I-FA/02/1249

Kontrolliaruande eelnõu

Tolliamet aktsepteerib kontrolliaruande eelnõus 18.07.2002 nr 2-4/02/19 esitatud ettepanekuid tähelepanekute osas.

p.3.1.1 Tolliametis on juurutatud raamatupidamisarvestuse tarkvara "Agresso" ostumoodul, mis võimaldab jälgida väljamakseid hankijatele hankijate lõikes ja seega on võimalik õigeaegselt vastavalt vajadusele korraldada riigihanked. Senini see võimalus puudus.

p.3.1.2 Uue raamatupidamistarkvara SAP rakendamisega ja töö ümberkorraldamisega tagame, et kogu põhivara arvestus kajastuks raamatupidamisarvestuses. Samuti korraldame inventuuride järelkontrolli inventuuri vigade vältimiseks.

Aivar Rehe
Peadirektori kohusetäitja

T.Oeselg
6 967 823

RIIGIKONTROLL
Kuupäev
29.07.02 2-7.1-FA/02/1249

Lõkke 5 15175 Tallinn
tel 696 7722, faks 696 7727
http://www.customs.ee

5 Lõkke Str. 15175 Tallinn Estonia
phone +372 696 7722, fax +372 696 7727
http://www.customs.ee

RAHANDUSMINISTEERIUM

Pr Kaie Karniol
Peakontrolör
Finantsauditi osakond
Riigikontroll

Teie 18.07.2002 nr 2-7.1-FA/02/1250

Meie 14 .08.2002 nr III-2.12/1255

Kontrolliaruande eelnõu

Rahandusministeerium on tutvunud Teie poolt esitatud kontrolliaruande eelnõuga "Riigikontrolli arvamus Tolliameti 2001.aasta raamatupidamise aastaaruande ja riigieelarve täitmise aruande kohta ning Tolliameti poolt koostatud ja Rahandusministeeriumi riigikassa osakonnale esitatud riigi tulude laekumise 2001.a. aruande kohta".

Rahandusministeerium on punktis 2.1.1. esitatud märkusest teadlik. Muude kontrolliaruande eelnõus esitatud tähelepanekute, hinnangute ja ettepanekute kohta Rahandusministeeriumil täiendavaid kommentaare ei ole.

Lugupidamisega

Harri Õunapuu
Minister

Triinu Klement 6 113 210

Marika Metsaäär 6 113 749

15.08.02 2-7.1-FA/02/1255

Suur-Ameerika 1
15006 Tallinn

Reg. kood 70000272

Telefon: (0) 611 3558
Faks: (0) 696 6810
http://www.fin.ee

E-post: info@fin.ee
kantselei@fin.ee